

Rut Bízková (TA ČR): Vznikli jsme, protože firmy nespolupracují s výzkumem

lupa.cz | 9.1.2015 | Strana: 0 | Autor: Jan Strouhal | Téma: TAČR

V Izraeli začínají rozpravu o základním výzkumu tím, že ukáží, které izraelské startupy koupil Google, popisuje svůj vzor předsedkyně Technologické agentury ČR.

Technologická agentura České republiky (TA ČR), která byla založena pro zintenzivnění spolupráce mezi výzkumnými organizacemi podporované státem a soukromými firmami, letos rozdělí vybraným projektům necelé 3 miliardy korun, o něco více než loni.

Její předsedkyně Rut Bízková ale po vládě požadovala ještě 500 milionů korun pro nový program Epsilon, který agentura nedávno vyhodnotila. I proto ho nyní musí omezit, což se projevilo i na úspěšnosti přijatých projektů. Byla 13 procent, historicky nejnižší ze všech programů TA ČR.

Technologická agentura ČR

Jedním z hlavních cílů TA ČR je podpora spolupráce mezi výzkumnými organizacemi a podnikatelskou sférou. V rámci svých programů vybírá a následně financuje projekty aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Příklady podpořených projektů ve vztahu k IT:

- v letech 2011 až 2013 TA ČR podporovala sdružení CESNET, které vyvíjelo technologii pro přenos videa s ultravysokým rozlišením (4K) s co nejnižším časovým zpožděním. V loňském roce byla technologie použita například při demonstrativním přenosu operace nádoru v ledvině z Masarykovy nemocnice v Ústí nad Labem
- od roku 2013 agentura podporuje projekt, který má za cíl zvýšit ochranu optických vláken, jež tvoří důležitou páteřní infrastrukturu. Na projektu spolupracují společnosti SQS Vlákno optika, T-Systems, Sitel a Kabelovna Kabex spolu s Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou v Ostravě
- TA ČR podpořila i projekt firmy INTENS, jež vyvíjí dopravní systémy, a Českého vysokého učení v Praze, který má za cíl pomocí komunikace automobilu s vnějším světem v co největší míře automatizovat jeho procesy. Partneři se chtějí v projektu dostat až k fázi autonomního řízení vozidel.

„Jde o velkou ztrátu intelektuální kapacity, protože autoři museli projekty napsat, vložit do toho svůj čas, peníze a hlavně know-how,“ říká v rozhovoru pro Lupa.cz Bízková.

Ta také vyhledává možnosti spolupráce v zahraničí. Zaujal ji Izrael, který v listopadu navštívila v rámci delegace, která doprovázela premiéra Bohuslava Sobotku.

Navštívila i v získávání grantů úspěšný Weizmannův institut, s kterým by ráda do budoucna spolupracovala. „Kdyby se povedlo rozšířit program (podpory mladých lidí v aplikovaném výzkumu) o segment česko-izraelské spolupráce, tak i když nejde o moc peněz, mohlo by to přinést obrovské efekty,“ vysvětluje.

Zároveň ale přiznává, že v současnosti na diplomatické úrovni existuje velký tlak na rozvoj česko-čínské spolupráce.

Zákonodárci vám nakonec neschválili 500 milionů korun, o které jste jako Technologická agentura žádali. Co to pro vás konkrétně znamená?

Loni jsme měli rozpočet ve výši necelých tří miliard korun, s tím, že vždy máme 100 milionů na svoji veškerou činnost a zbytek poskytujeme na účelovou podporu projektů.

Letos máme asi o 100 milionů méně s tím, že naše stávající závazky, tedy pokračování programů Alfa, Beta, Gama, Delta, Omega i Centra kompetence, to pokryje.

Kde tedy bude problém?

Problém máme s novým programem Epsilon. Chtěli jsme získat 500 milionů na první výzvu, kterou jsme nedávno vyhodnotili. Pokud bychom využili všechny rezervy, stále by nám chybělo přes 400 milionů korun.

Vláda vloni do rozpočtu na výzkum celkově přidala 900 milionů, s tím, že budou použity letos. Z toho část poskytla ministerstvu průmyslu a obchodu (MPO), a to nám převedlo 150 milionů korun, takže celkový rozpočet Technologické agentury bude nakonec o něco vyšší než byl loni.

Jak tyto peníze od MPO využijete?

Ministerstvo průmyslu si vymínilo, že 100 milionů korun má jít na program Epsilon, a 50 milionů na program mezinárodní spolupráce Delta.

Před Vánoci jsme vyhlásili výsledky první soutěže v programu Epsilon. Podpořili jsme necelou stovku projektů s rozpočtem 250 milionů korun v roce 2015 místo plánovaných 500 milionů korun.

Další projekty podpoříme v případě, že náš rozpočet bude ještě navýšen, což není zcela vyloučeno. Jedním z potenciálních zdrojů jsou prostředky na výzkum na účtu MPO.

Kolik přesně MPO dostalo?

Dostalo 325 milionů korun, z toho nám poslali těch 150 milionů, takže MPO zůstalo 175 milionů. Ministerstvo ale v současnosti nemá program účelové podpory, ve kterém by prostředky mohlo využít. Proto by bylo vhodné, aby tyto prostředky byly využity na projekty, které byly podány do programu Epsilon, už jsme je vyhodnotili a jsou podporování hodné.

Ono i vyhodnocení tolika projektů – více než 700 – není zadarmo a byla by škoda všechnu tu invenci žadatelů a prostředky využité na hodnocení zmařit.

Podpořit z národních zdrojů připravené projekty aplikovaného výzkumu je důležité, obzvláště v době, kdy ještě nelze získat peníze z evropských fondů v novém programovacím období. My v Technologické agentuře jsme byli těmi, kteří „namysleli“ peníze na aplikovaný výzkum do evropských fondů. Spočítali jsme si, že státní rozpočet nebude mít dostatek peněz na podporu rostoucí výzkumné kapacity v Česku.

Nové programovací období začalo v roce 2014, bohužel první výzvy budou vyhlašovány až na jaře 2015, takže první prostředky lze očekávat na konci letošního roku, spíše v roce příštím. A tím nám v rozpočtu pro aplikovaný výzkum vzniká velká díra.

A kde se tedy nižší rozpočet projeví konkrétně? Bude jen nižší počet podporovaných projektů nebo to přinese i jiná úskalí?

Na běžící projekty peníze máme, tam by problém neměl být. Ale nebudeme podporovat tolik nových projektů, kolik bychom rádi podporovali. Úspěšnost v první soutěži programu Epsilon je proto okolo 13 procent z přihlášených zhruba 700 projektů. To je historicky téměř nejnižší úspěšnost. Běžně bývá kolem 25 až 30 procent.

Jde o velkou ztrátu intelektuální kapacity, protože autoři museli projekty napsat, vložit do toho svůj čas, peníze a hlavně know-how. Aplikovaný výzkum nelze příliš odložit v čase, protože jde často o konkurenční řešení, které potřebujete dělat hned. Když ho posunete v čase, už bude zastaralé.

Takže absence peněz z EU je dalším vaším problémem?

Existují tam dva problémy. Jedním je návaznost národních a evropských prostředků. Předpovídali jsme, že pokud vše poběží podle plánu, tak bude kritický rok 2014, protože národní peníze na aplikovaný výzkum už nebudou a evropské ještě nebudou.

Z toho důvodu nám vláda už předtím přidala prostředky na čtvrtou soutěž programu Alfa, aby se překlenul kritický loňský rok. Ten se sice překlenul, ale plány nebyly naplněny a problém se posunul na letošek. To je tedy první problém.

A ten druhý?

Druhou věcí je, že až evropské prostředky přijdou, ukáže se, že v nich nejsou dostatečně zohledněny výzkumné kapacity v Praze a možnosti jejich využití. Není naší věcí tento problém řešit, ale speciálně u aplikovaného výzkumu bude nezbytné toto vyřešit, protože dobrý rozvoj výzkumu tak, aby nesl užitečné výsledky pro společnost, není možné bez harmonické podpory pražských i nepražských institucí.

A to neříkám kvůli nějaké vnější spravedlnosti. Jde o to, že v aplikovaném výzkumu musíte mít určitý výsledek, něco, co v budoucnu využijete. A dosahování takových výsledků bez využití know-how, které je například na ČVUT nebo na Karlově univerzitě v Praze, je obtížnější a ochuzujeme sami sebe, pokud těmto našim nejnámějším univerzitám neumožníme rovný přístup k finančním prostředkům.

Stejně důležitý je ale i přístup samotných firem, které chtějí výzkum...

Naše agentura vznikla kvůli tomu, že byl v Česku problém v propojování výzkumných aktivit výzkumných organizací, převážně financovaných státem, a firem, které potřebují inovovat výrobu a k tomu potřebují znalosti lidí z výzkumných organizací.

Agentura v současnosti podporuje společné projekty výzkumných organizací a firem, tedy záměr jejich zakladatelů se zdařil. Firmy a výzkumné organizace čím dále, tím lépe spolupracují a nese to užitek v nových výrobcích založených na společném výzkumu.

Většina firem, které v projektech podporovaných naší agenturou jsou, pochází ze všech regionů republiky, jen málokdy z Prahy. Ovšem polovina výzkumných organizací, které s těmito firmami spolupracují, je z Prahy a další polovina ze zbytku republiky.

To samé, co dnes podporuje TA ČR ze státních prostředků, bude už příští rok podporováno z evropských fondů.

Takže za rok se vám finančně uleví.

Evropské fondy ale umožňují podporovat subjekty, které jsou z celé republiky – mimo Prahu. A tak vzniká problém: o podporu přijdou žádat autoři projektu, z nichž jeden je z Prahy a druhý je z jiného regionu. Ten, který je z regionu, podporu dostane, ten, který je z Prahy, ji dostat nemůže. Zákonitě se pak budou navzájem vyhledávat partneři mimo Prahu.

To je na jedné straně dobře, na druhé straně pražské výzkumné organizace budou velmi znevýhodněny, protože budou „nevěstou bez věna“. Přitom tyto organizace patří mezi nejlepší v zemi a jejich působení nebo „nepůsobení“ má celorepublikový dopad.

Upozorňovali jste na tento fakt?

Navrhovali jsme, že budeme program pro aplikovaný výzkum z EU fondů spravovat na TA ČR, budou k nám chodit žadatelé jako dosud a těm, kterým nebude možné dát podporu z EU fondů, poskytneme prostředky ze státního rozpočtu, protože na to máme vládou schválený program.

RUT BÍZKOVÁ

- vystudovala Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze
- v roce 1981 nastoupila do Ústavu jaderného výzkumu v Řeži
- v letech 1986 až 1988 absolvovala postgraduální studium matematiky
- v roce 1993 absolvovala tříměsíční stáž v Mezinárodní agentuře pro atomovou energii ve Vídni a od té doby se orientovala na životní prostředí
- do roku 2010 pracovala například jako tisková mluvčí ČEZ, poradkyně náměstka ministra průmyslu pro energetiku, hutnictví a stavebnictví nebo působila v agentuře CENIA
- v roce 2010 se stala ministryní pro životní prostředí ve vládě Jana Fischera
- do čela TA ČR byla jmenována v roce 2012

Aplikovaný výzkum je o spolupráci akademické sféry a soukromého sektoru. Ta tu vždycky tak nějak klopytala. Mění se to podle vás k lepšímu?

Ano, myslím si, že se to postupně mění. Vypovídají o tom statistiky. Vyjádřeno objemem vydaných finančních prostředků za poslední roky rostou aktivity ve vývoji a inovacích.

Když se podíváme na data Českého statistického úřadu, je zřejmé, že stát podporuje zejména základní výzkum a trochu aplikovaný. Daleko více aplikovaného výzkumu ale provádějí firmy, v nich se odehrává prakticky všechen vývoj, který stát téměř vůbec nepodporuje. Ve firmách pak probíhají prakticky všechny inovace. Trend je silně vzestupný, po parabolě, jde tedy o dobrý trend.

A proto také vznikla vaše agentura, která má za úkol dotačními prostředky podporovat výzkumné organizace, které spolupracují s firmami.

Jsme handicapováni tím, že jsme noví, takže ještě nemůžeme ukázat mnoho konkrétních výsledků – máme příklady, ale zatím nemůžeme dělat rozsáhlé statistiky.

Když se nás na ně někdo zeptá, co tedy děláme, pak odpovídáme: první rok jsme tvořili program a výzvu, hodnotili přihlášené projekty, čtyři následující roky běží projekty a užitečnost jejich výsledků se bude prokazovat v dalších třech až pěti letech. Za ty tři roky pak ukážeme, co tato státní podpora aplikovaného výzkumu přinesla ekonomice.

Ted' můžeme hodnotit jen projekty v oblastech, které byly dlouhodobě podporovány ze strany státu, a to napřed MPO a až potom naším prostřednictvím.

Jaké obory byly například dlouhodoběji podporovány?

Jde třeba o letecký průmysl. Tam je evidentní, že stát relativně masivně a dlouhodobě podporoval zdánlivě upadající obor. V současnosti je 40 procent světové produkce malých letadel z Česka, což se málo ví.

Kolik peněz na výzkum a inovace jednotlivé firmy dávají?

Jsou dvě firmy v Česku, které do výzkumu dávají více než miliardu korun ročně. Několik desítek firem pak dává více než 100 milionů korun.

Když se ještě obrátím k mezinárodní spolupráci. Vy jste byla v listopadu v Izraeli jako členka delegace kterou vedl premiér Bohuslav Sobotka. Jaký byl cíl vaší cesty? Izrael je největší líhni úspěšných startupů, tam bychom se mohli inspirovat.

Izrael je velká inspirace. Rádi bychom se u izraelské agentury poučili (Matimop, pozn. redakce), jak hodnotí projekty, jak je vůbec vybírají, aby byly užitečné v praxi. Chceme s nimi o tom podrobně diskutovat

Byli jsme i ve Weizmannově institutu, což je v získávání mezinárodních evropských grantů (ERC) šestá nejúspěšnější organizace. Na projektech základního výzkumu tam pracuje 3000 lidí, je to takové městečko samo pro sebe. Tato organizace má 30 procent celkového rozpočtu z prodeje licencí. Patentují všechno, na co přijdou.

A to bychom rádi „okoukali“ a navrhli k tomu i změnu zákona, protože u nás jsou možné jen dotace. Podle současného zákona o podpoře výzkumu nelze nic jiného dělat.

A určitá spolupráce s tímto institutem by nebyla možná?

Weizmannův institut nabízí bilaterální program pro mladé lidi. My chystáme program Zeta pro podporu mladých výzkumných pracovníků v aplikovaném výzkumu. Kdyby se povedlo rozšířit program o segment česko-izraelské spolupráce, tak i když nejde o moc peněz, mohlo by to přinést obrovské efekty.

Jaké jste si z Izraele odvezla poznatky? Tato země je známá tím, že je pyšná na úspěchy svých firem a často o nich mluví.

Můj největší poznatek z Izraele je, že se tam nedělá nic zbytečně. Vždycky se dívají na to, co státní podpora přinese.

Rozpravu o základním výzkumu začínají tím, že ukáží největší firmy kótované na americké burze Nasdaq. Dále ukáží, které z nich jsou izraelské nebo které izraelské startupy koupily firmy s největšími burzovními obchody, např. Google. A tyto úspěchy začínají ve Weizmannově institutu.

Neříkají, že napsali hodně článků, které vyšly v časopisu Nature – a že jich píše hodně do významných časopisů! Mluví o tom, co to přineslo. To je jiné paradigma, jiné vidění světa.

A další země, kde se takto inspirujete či něco vyjednáváte? Mluvila jste o 50 milionech vyčleněných pro mezinárodní spolupráci.

Jsme povinni sledovat státní politiku mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji. Dlouhodobě platí, že je spolupráce orientována na Spojené státy, Jižní Koreu, Japonsko a částečně, což spíše vychází z historie, na Rusko.

V současnosti je velmi zajímavý Izrael, existuje velká podpora k tomu, aby se navazovala česko-čínská spolupráce. Tu vidíme jako novou velkou oblast zájmu, a to včetně spolupráce s Taiwanem.

Ale viděli bychom i další oblasti pro spolupráci. Například obrovský trh je Brazílie a příležitost osobně vidím nejenom spolupracovat s těmi, kteří jsou lepší než my, ale také s těmi, kterým můžeme být nápomocni. Což je třeba česko-vietnamská spolupráce.

<http://www.lupa.cz/clanky/rut-bizkova-...otoze-firmy-nespolupracuji-s-vyzkumem/>